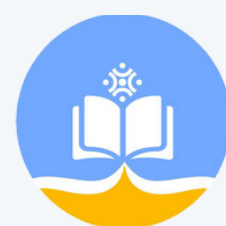

Вебінар

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Горбач Наталія Вікторівна,
к. філол. н., доцент, завідувач
кафедри української літератури
ЗНУ

Euro
Toler
Culture

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Капітан – персонаж шекспірівського “Гамлета” – на запитання головного героя про ціль війська, яке прямувало морським узбережжям Данії, зазначав:

*“Якщо по правді і без перебільшень,
Йдемо ми здобувати шмат землі,
З якого тільки й користі, що назва.
За п’ять дукатів я не взяв би навіть
Його в оренду. А продати – зиску
Не більше мали б ні вони, ні ми”.*

У такий спосіб англійський драматург ще в 1601 році візуалізував для своїх глядачів образ Польщі.

Іван Котляревський

ЕНЕЇДА

Заклятий острів перед нами,
І ми його не минемо,
Не пропливем нігде човнами,
А на йому пропадемо;
Живе на острові цариця
Цірцея, люта чарівниця
І дуже злая до людей:
Які лиш не остережуться,
А їй на острів попадуться,
Тих переверне на звірей.
Не будеш тут ходити на парі,
А підеш зараз чотирма.
Пропали! Як сірко в базарі!
Готовте шиї до ярма!

По нашому хохлацьку строю
Не будеш цапом, ні козою,
А вже запевне, що **ВОЛОМ**:
І будеш в плузі походити,
До броваря дрова таскати,
А може, підеш бовкуном.
Лях цвенькати уже не буде,
Загубить чуйку і жупан,
І «не поважаю» там забуде,
А заблесе так, як **баран**.
Датчанин добре **жеребцює**,
Ведмедем турчин там танцює;
Побачите, що буде нам».

Москаль – бодай би не **козою**
Замекекекав з бородою;
А прус хвостом не завиляв.
Як, знаєш, **лис** хвостом виляє,
Як дуже Дойда налягає
І як Чухрай угонку дав.
Цесарці ходять журавлями,
Цірцеї служать за гусар
І в острові тім сторожами.
Італіянець же **маляр**,
Ісквапніший на всякі штуки,
Співак, танцюра на всі руки,
Уміє і чижів ловить;

Сей переряжен в **обезьяну**,
Ошийник носить із сап'яну
І осужден людей смішить.
Французи ж, давнії сіпаки,
Вони і на владику лають,
За горло всякого хватають,
Гризуться і проміж себе:
У них хто хитрий, то і старший,
І, знай, всім наминає парші,
Чуприну всякому скубе.

Повзуть швейцарці **черв'яками**,
Голландці **квакають** в багні,
Чухонці лазять **мурав'ями**,
Пізнаєш жида там в **свині**.
Індилом ходить там гішпанець,
Кротом же лазить португалець,
Звіркує шведин **вовком** там,
Датчанин добре **жеребцює**,
Ведмедем турчин там танцює;
Побачите, що буде нам».

Посередницькі жанри:

літописи, паломницька література, перекладні повісті, звичаєва повість, історичний та пригодницький романи, воєнний / антивоєнний романи, різножанрові подорожні твори, кулінарна есеїстика тощо.

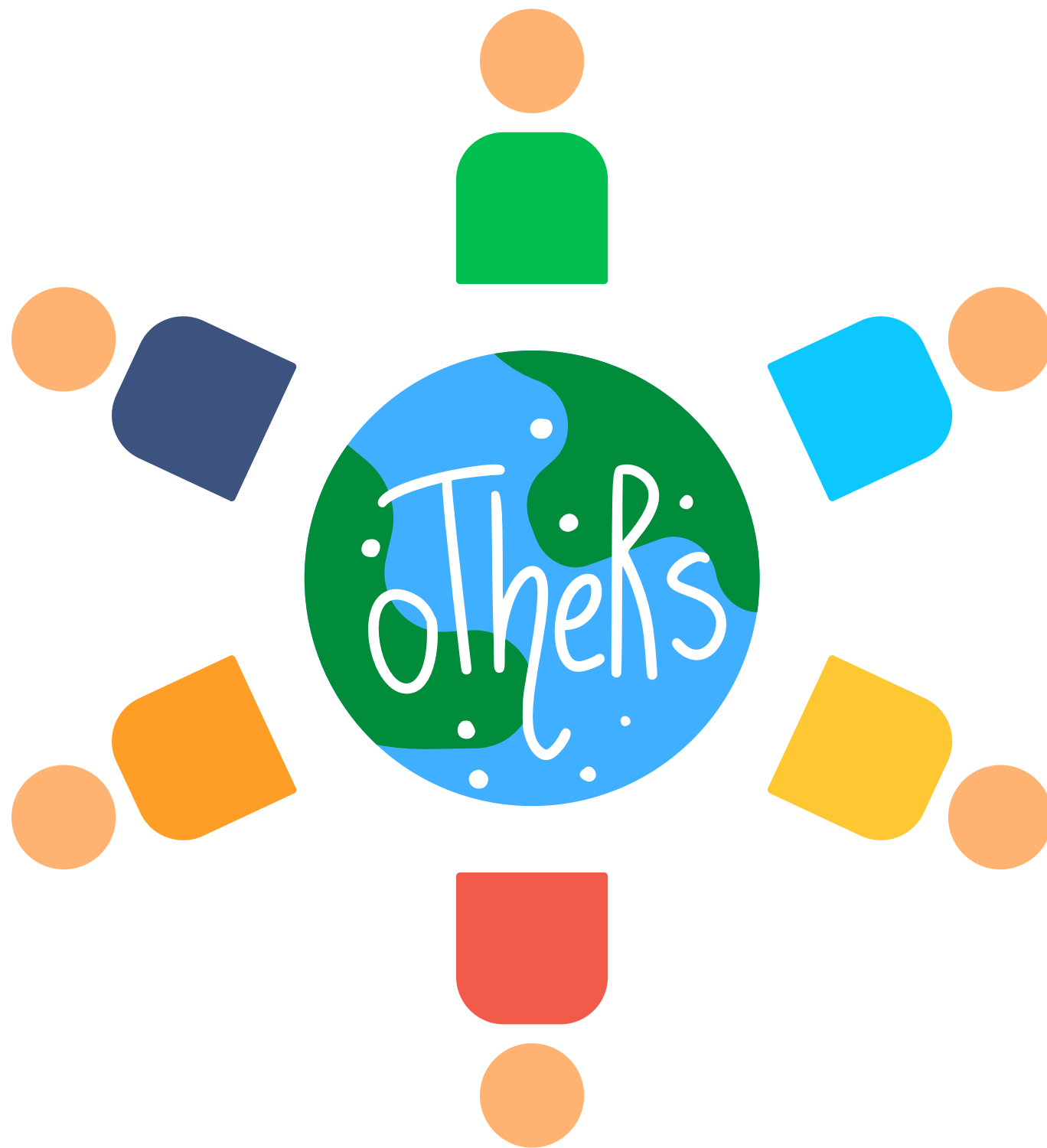
Типи літературних етнообразів:

»» образи-міражі

»» збірні образи

»» психологічні

Імагологія – наукова дисципліна, предметом вивчення якої є образи «інших», «чужих» для суб'єкта, що сприймає, народів, країн, культур.

лат. *imago* –
зображення,
образ,
відображення

Свій – чужий – інший – константа культури, що з найдавніших часів виконує диференціюючу й інтегруючу функції.

Образ «**свій**» має позитивну конотацію і позитивну оцінку, а образ «**чужий**» – негативну конотацію, негативну оцінку із ксенофобським змістом.

«**Інший**», на відміну від «чужого», хоч викликає подвійні почуття – інтерес і настороженість, але не має негативної конотації.

**У постколоніальний період
імагологічну проблему
міжлітературного спілкування вперше
почали розглядати не як вплив
«сильних», розвинених національних
літератур на «малорозвинуті»,
маргінальні літератури «третього
світу». Збагачення останніх новими
мотивами, темами, образами,
художніми засобами, запозиченими
від їх колонізаторів, породжує
проблему взаємопроникнення,
взаєморозуміння, взаємного діалогу, а
відтак – взаємозбагачення.**

німець:

«Панські жарти» І. Франка

«Хазяїн» І. Карпенка-Карого

«Дитя єврейське» М. Мащенко

«Відлуння. Від загиблого діда до померлого» Л. Денисенко

«Віфлеєм» В. Лиса

турок і кримський татарин:

«Магомет і Хадиза» П. Куліша

«Бех аль Джугур» М. Грушевського

«Абдул-Газіс» В. Левенка

«Пальмове гілля» А. Кримського

«На камені» М. Коцюбинського

«Асан і Зейнеп» Х. Алчевської

«Людолови» З. Тулуб

«Мальви» Р. Іваничука

«Фаріде» І. Роздобудько

«За Перекопом є земля» А. Левкової

єврей:

«До світла!» І. Франка

«Сердечна опіка» Г. Хоткевича

«Щастя Пейсаха Лейдермана»

М. Левицького

«Талісман» В. Винниченка

«Сурка» та «Перехресні стежки» І. Франка

«Жидівська вулиця» І. Керницького

«Торговиця» Р. Іваничука

«Черевички Божої Матері» М. Матіос

«Наш мальований і немальований Бог»

Т. Пахомової

ром:

«Цигани» І. Франка

«Циганка Аза» М. Старицького

«Парубоцька справа» М. Черемшини

«В неділю рано зілля копала» О. Кобилянської

«Родина Сокорин» П. Кочури

УКРАЇНСЬКИЙ

ШПІЦБЕРГЕН

БЕДМЕДІ,
ВУГІЛЛЯ ТА
КОМУНІЗМ

МАКСИМ БЕСПАЛОВ

віхОла

УСЕ, ЩО ВИ ЗНАЄТЕ ПРО

ІРЛАНДІЮ,

— ПРАВДА, АЛЕ...

МАКСИМ БЕСПАЛОВ

віхОла

АНДРІЙ ГЛАДІЙ

віхОла

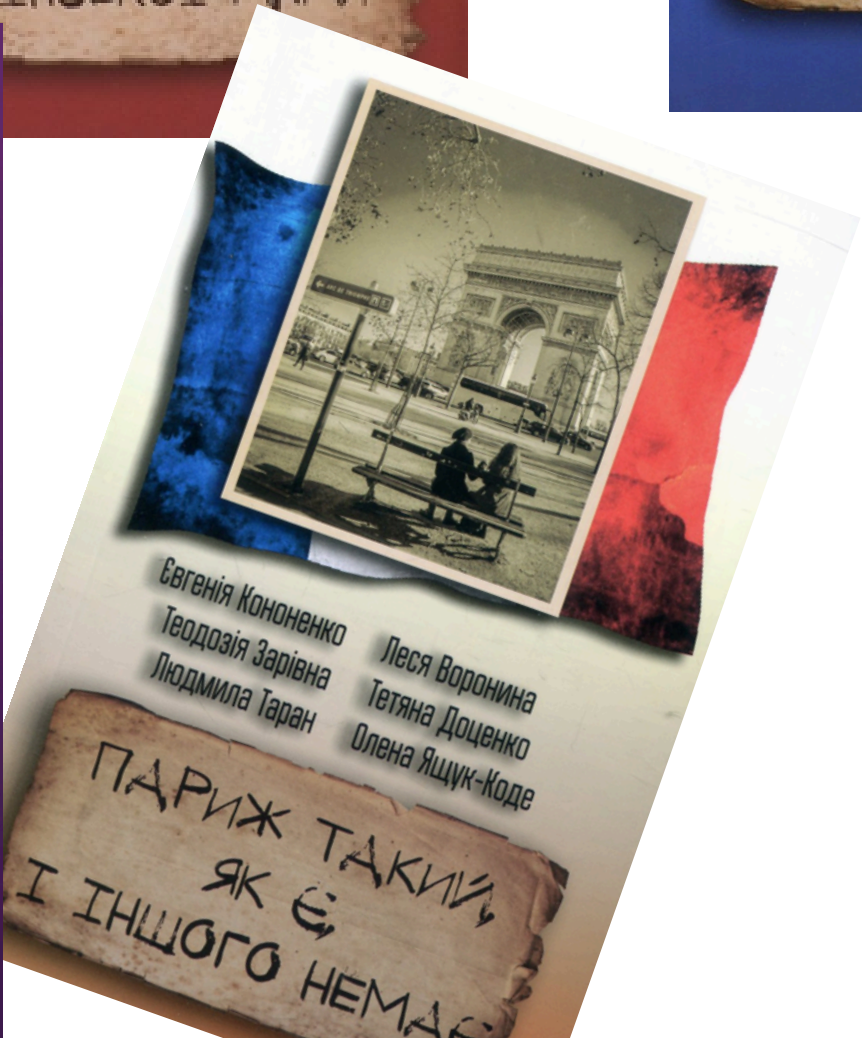
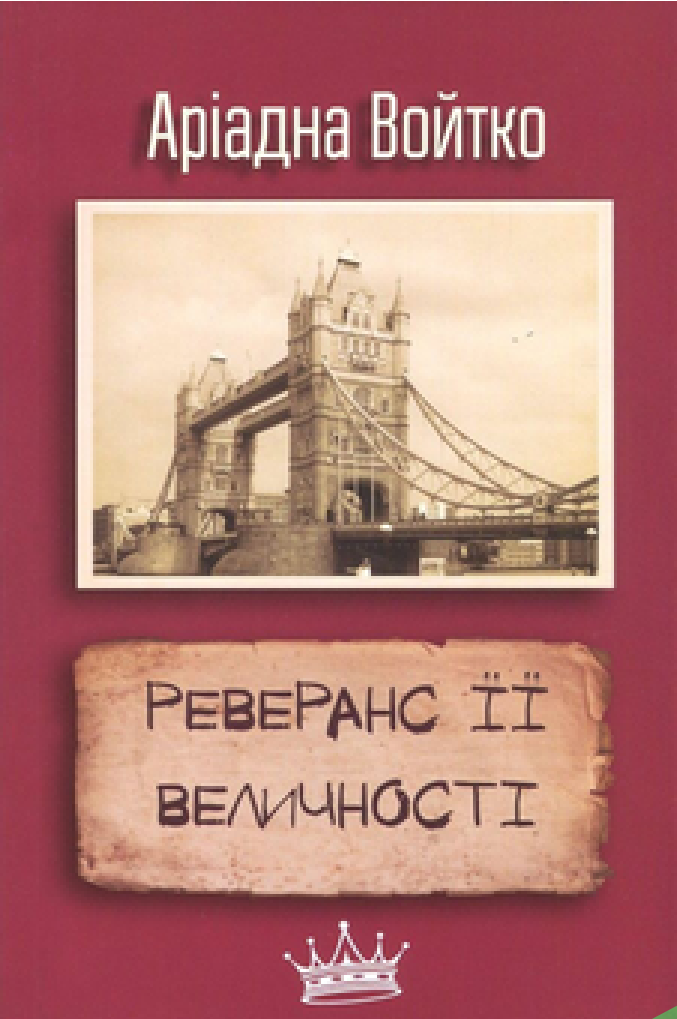
ІСЛАНДІЯ

ПІВНІЧНІ
ДНІ
ОПІВНОЧІ

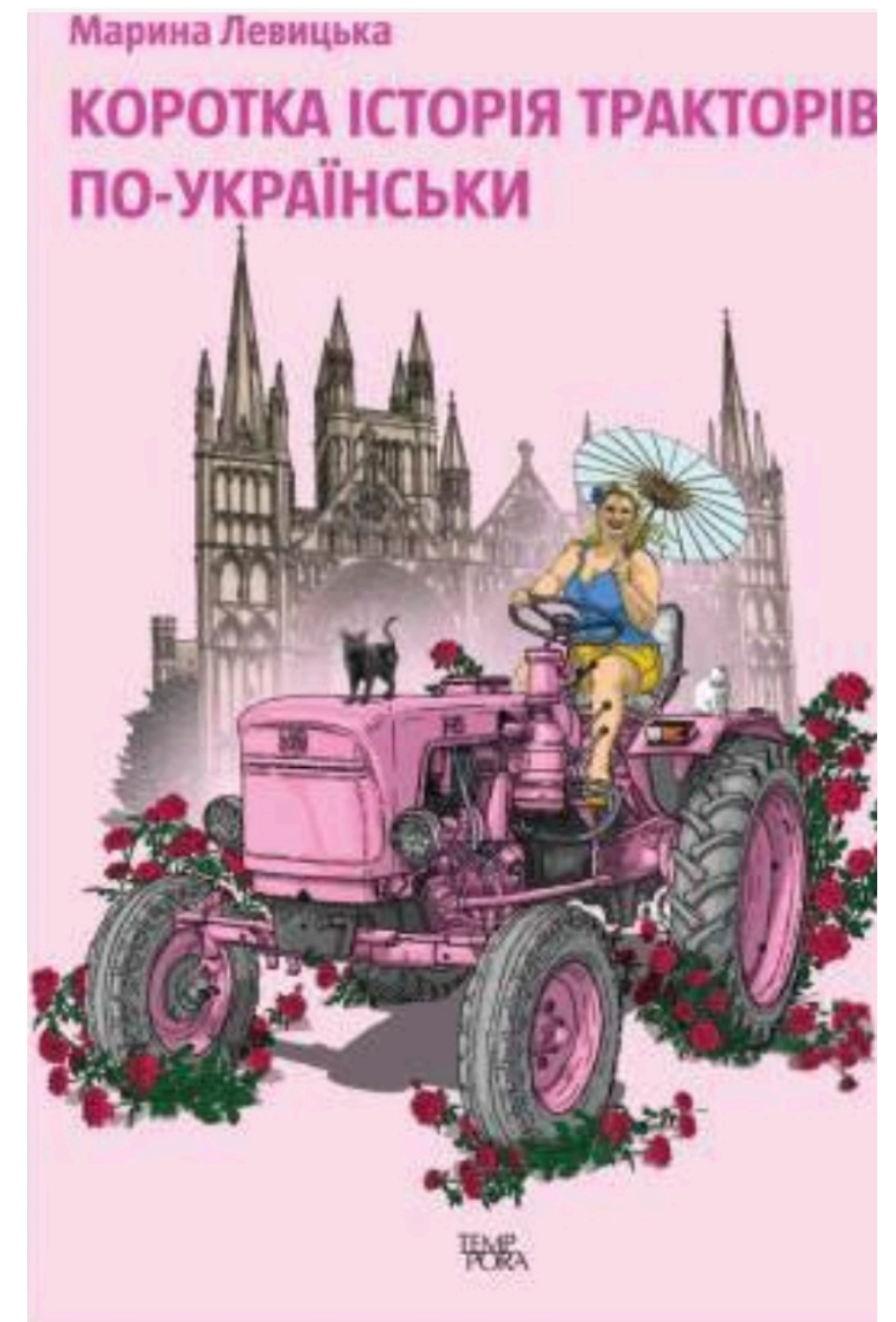
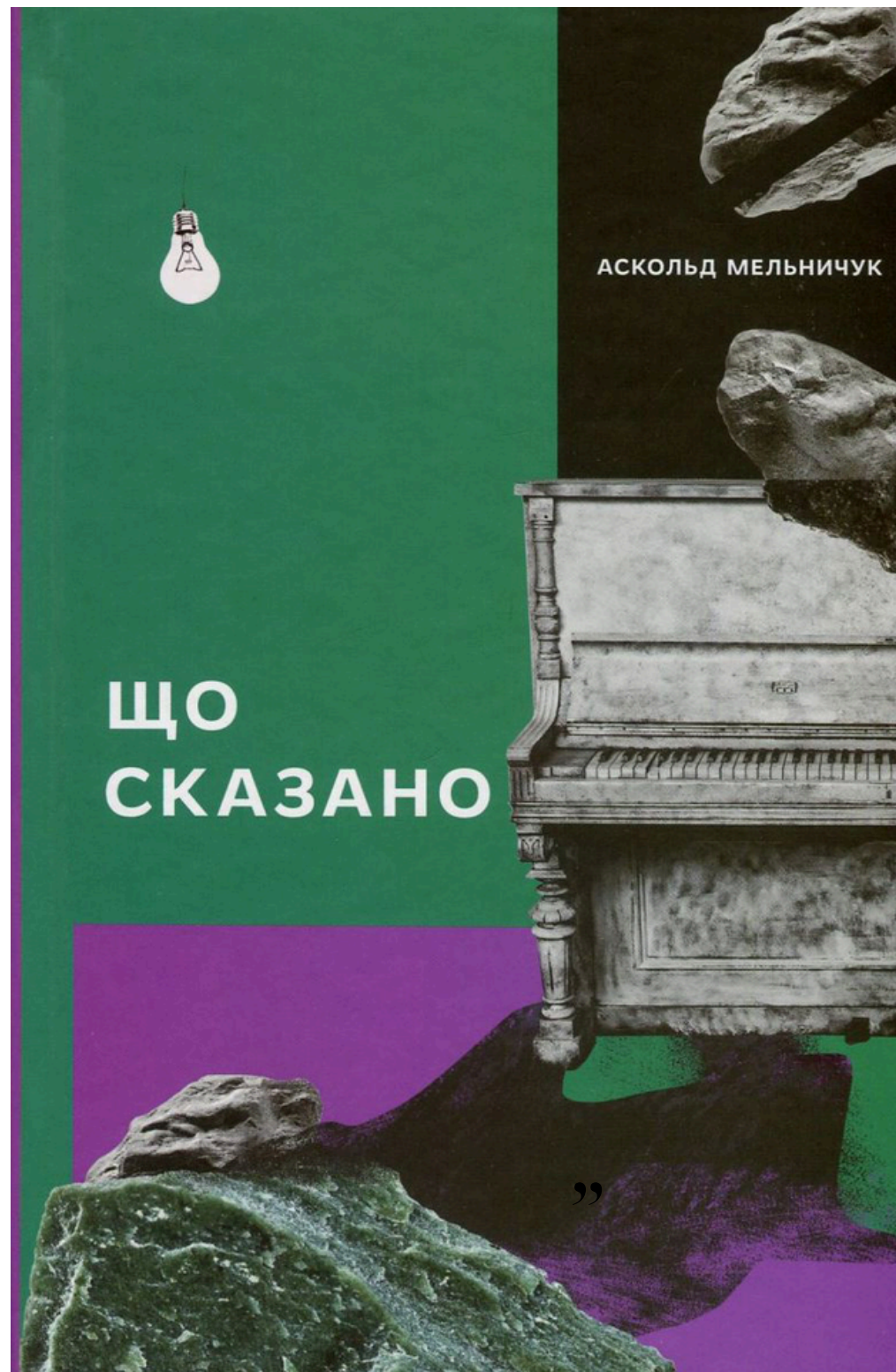
Серія «Відкрий світ» видавництва “КМ-букс”

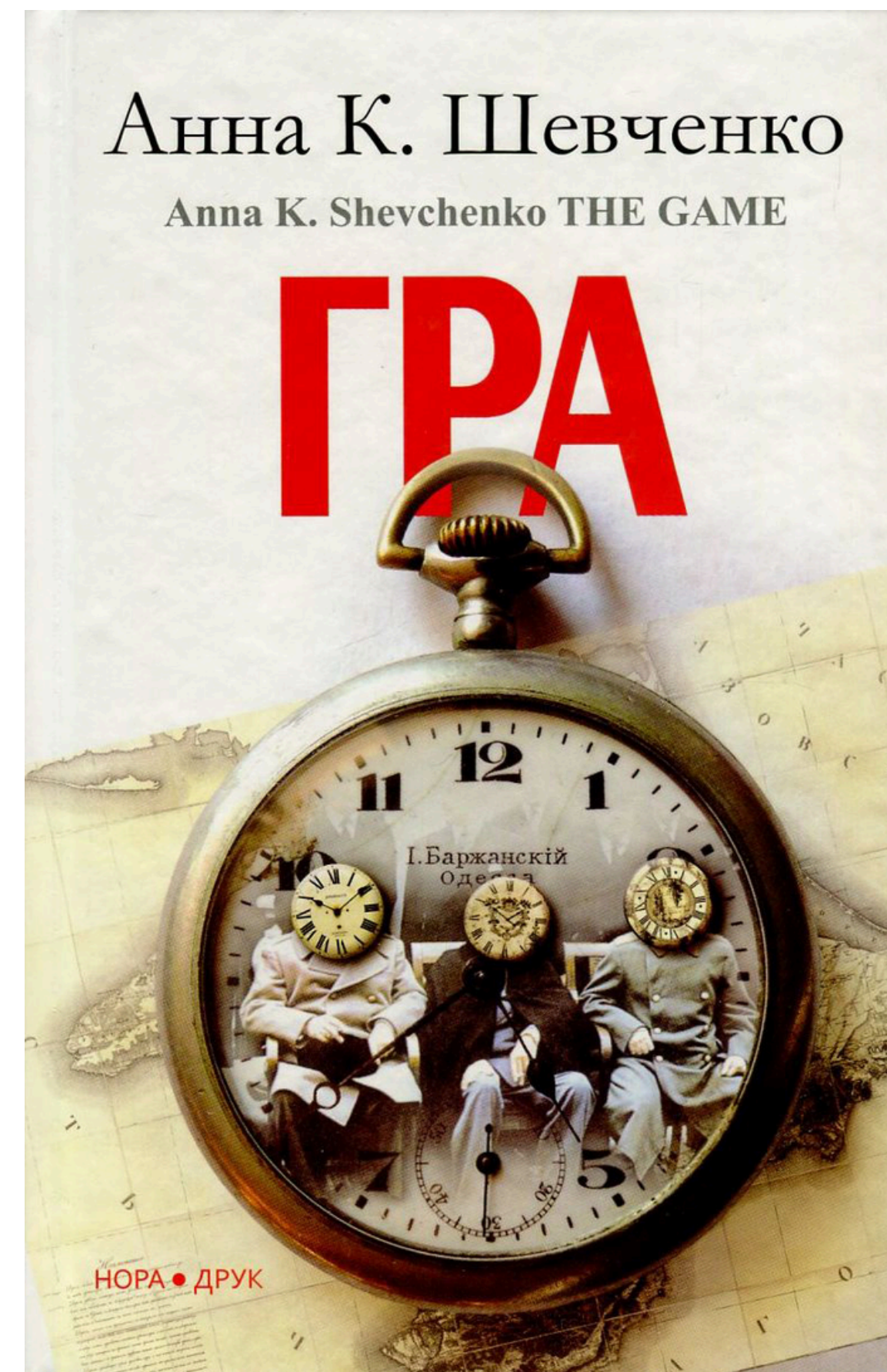
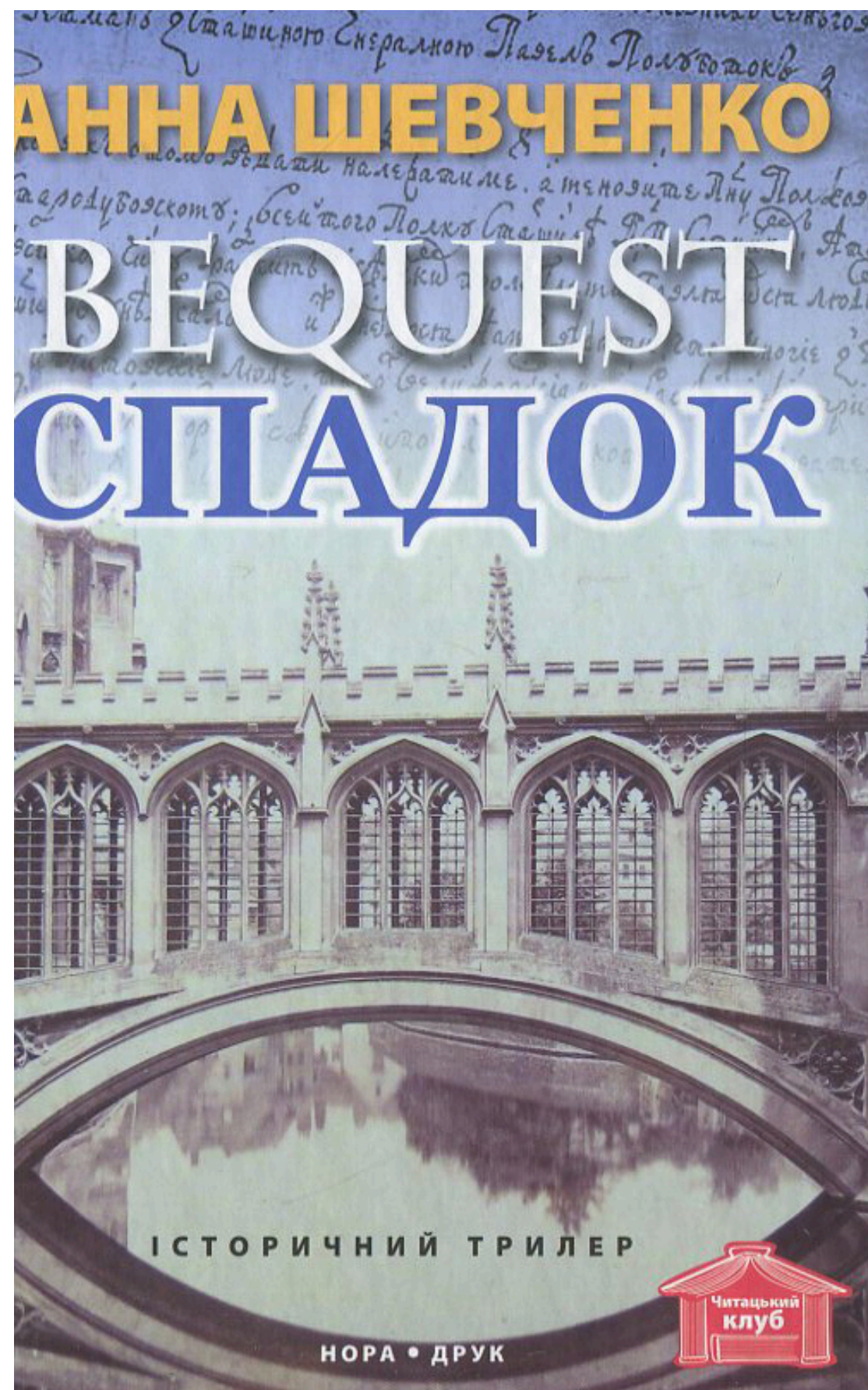

Твори письменників-емігрантів.

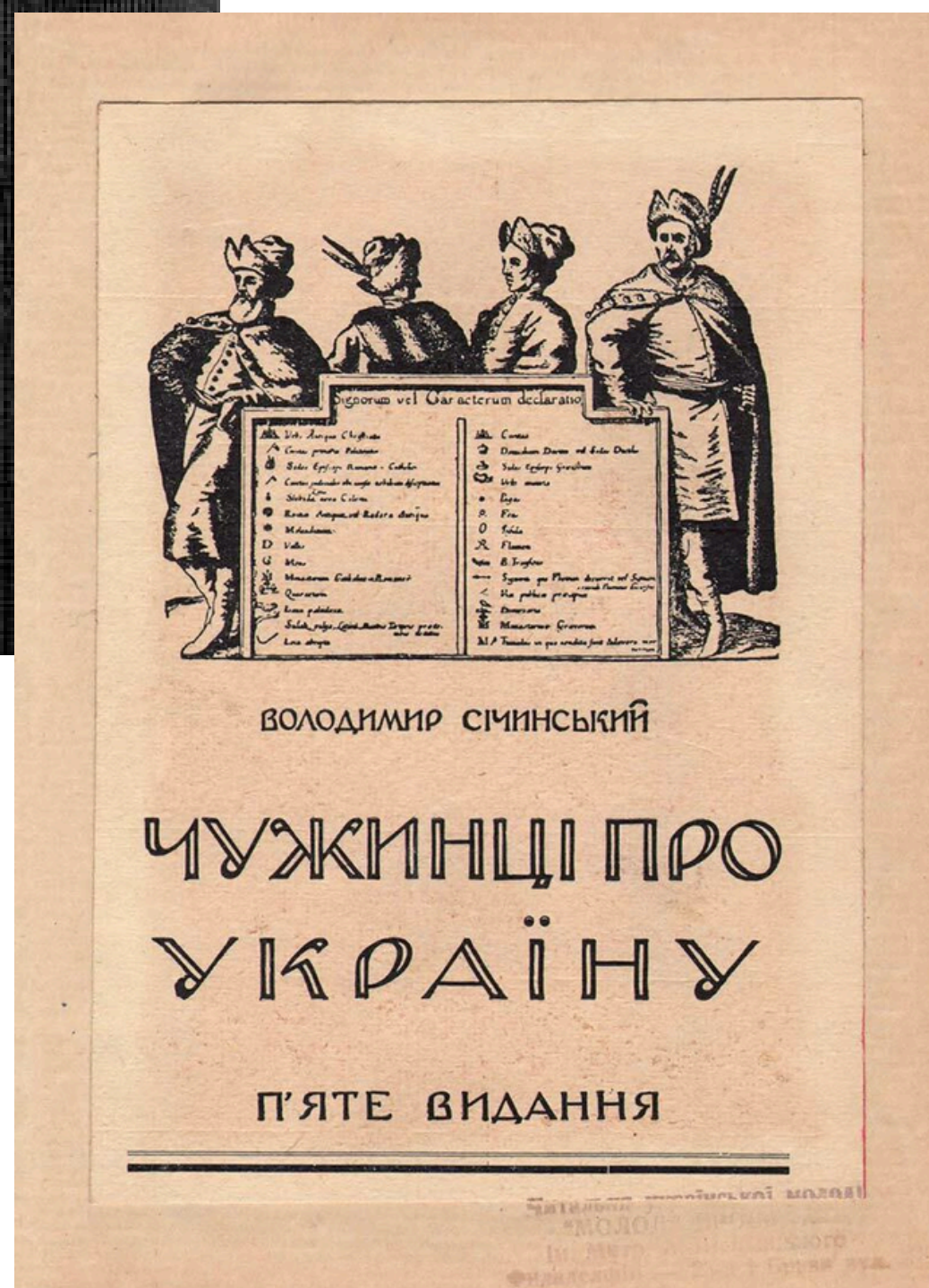
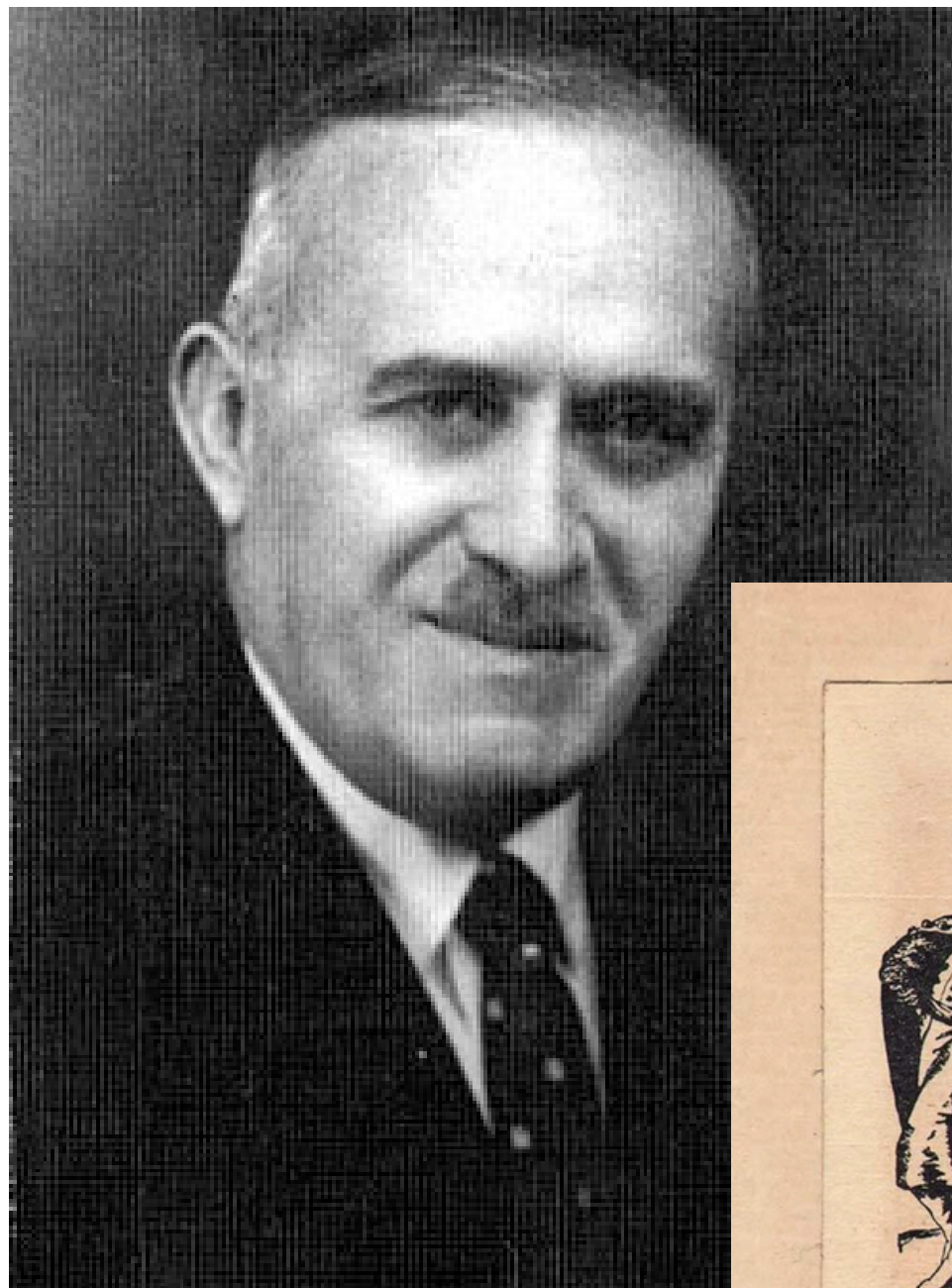
Феномен «другого покоління»

В. Січинський: «Коли у кожного автохтона, що постійно сидить на своїй землі, витворюється якась інертність, байдужість до свого «знаного» оточення, то в чужинця, що приїздить до нової для нього країни, спостережливість завжди загострюється, увага зосереджується на нових для нього явищах і з'являється органічна потреба поділитися своїми враженнями зі своїм оточенням».

Марсель Тірі

Роман 1927 року.
Вперше перекладено
з французької

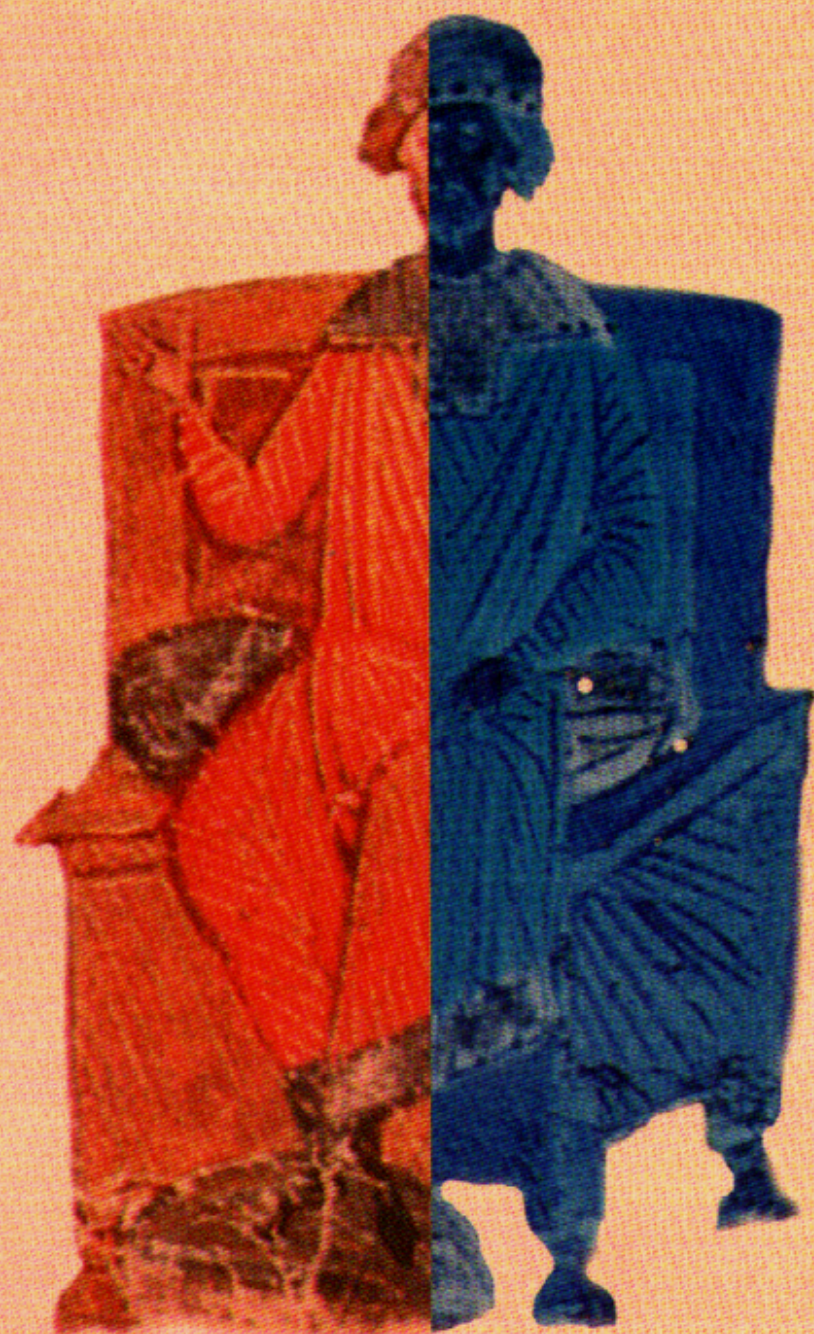
ПРОЇЗДОМ У КИЄВІ

"Маю словами (хай і незграбно)
змалювати картину днів та облич, маю
нарешті на білині паперу позбутися
тягара пам'яті, яка, можливо, все мені
пробачить... І нарешті перетвориться на
оповідку..."

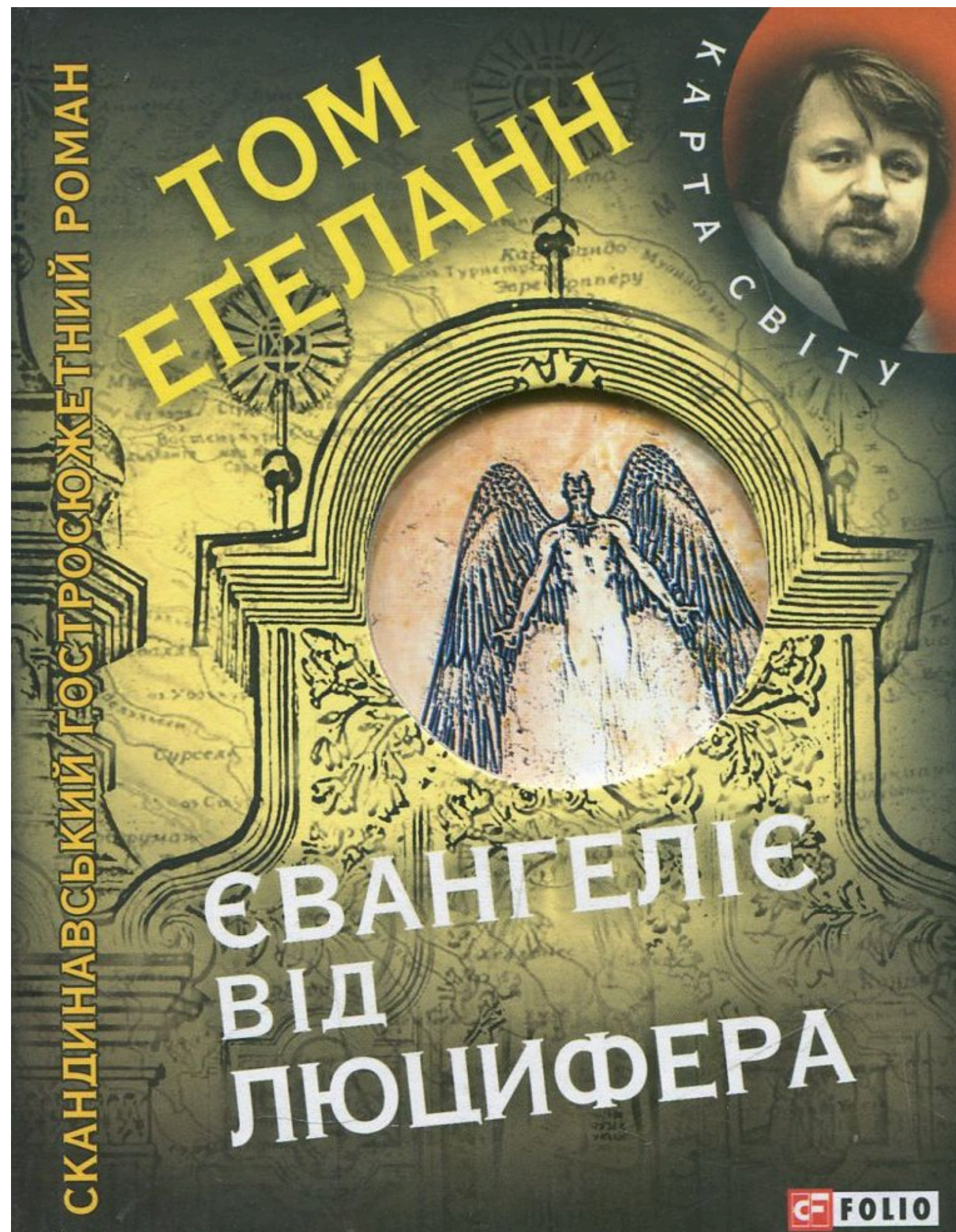

Вера Генріксен
**королівське
дзеркало**

Кримським татарам
присвячую

Переднє слово

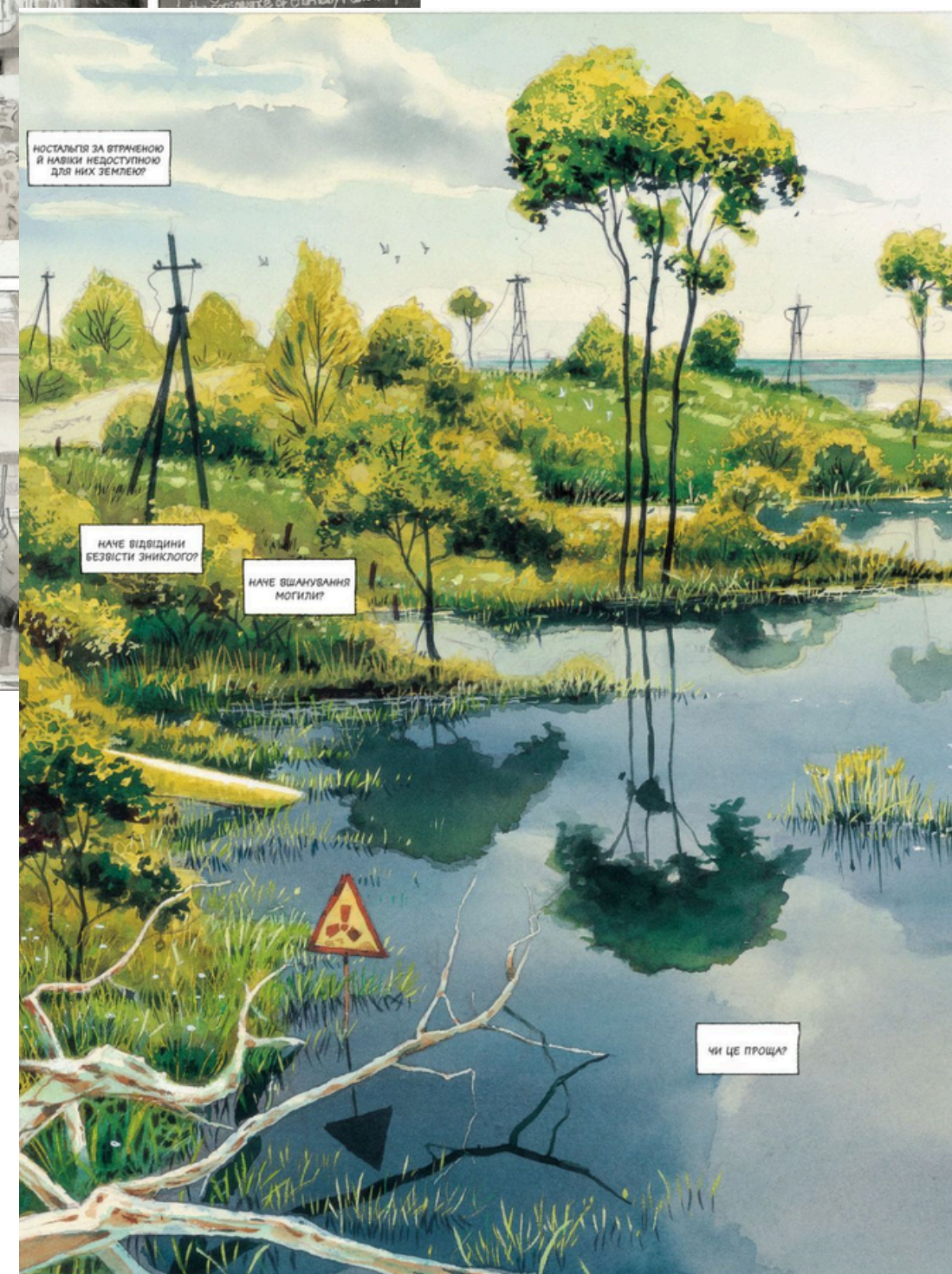
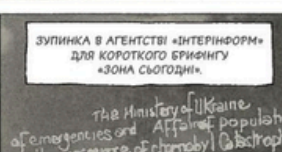
Якось я сказала своїй подрузі, кримській татарці: як прикро, що такий прекрасний край, як Крим, зазнав стільки війн за свою історію.

— Так у цьому ж і причина! — відповіла вона. — Всі хочуть тут жити, через це і б'ються. Не був би він такий прекрасний — не було б через віщо битися.

«Він належав багатьом
державам та імперіям:
від скіфської до
хазарської, від
монгольської до
російської. Правителі
приходили і йшли геть,
але впродовж семисот
років кримські татари
звали Крим
батьківщиною, хоча й
завжди ділили її з
багатьма іншими
народами»

МАРША ФОРЧУК СКРИПУХ

Викрадене
дитя

МАРША ФОРЧУК СКРИПУХ

Ми робили бомби
для Гітлера

Наташа Водін

ВОНА

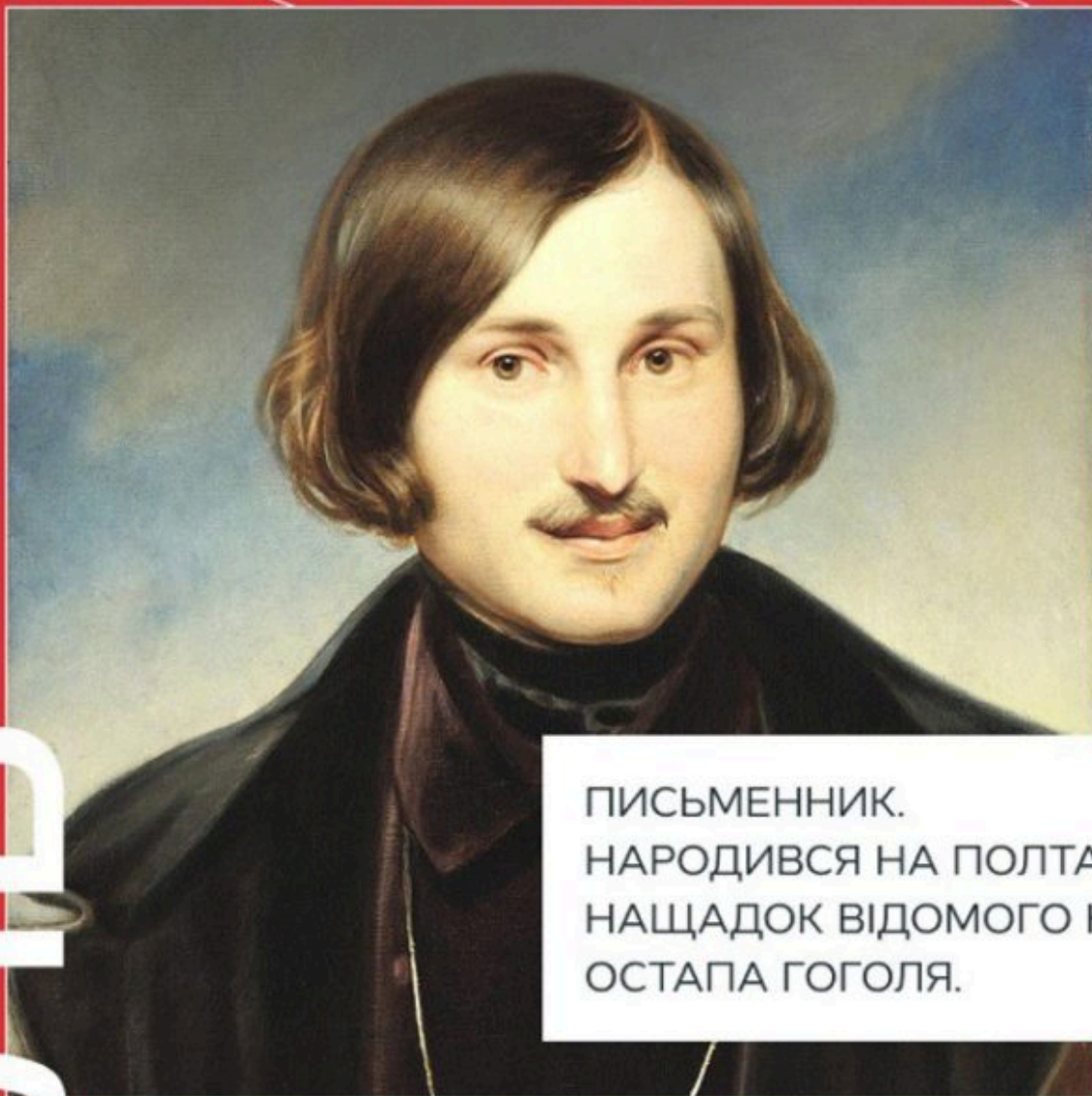
БУЛА

З МАРІУПОЛЯ

Катя Петровська
МАБУТЬ ЕСТЕР

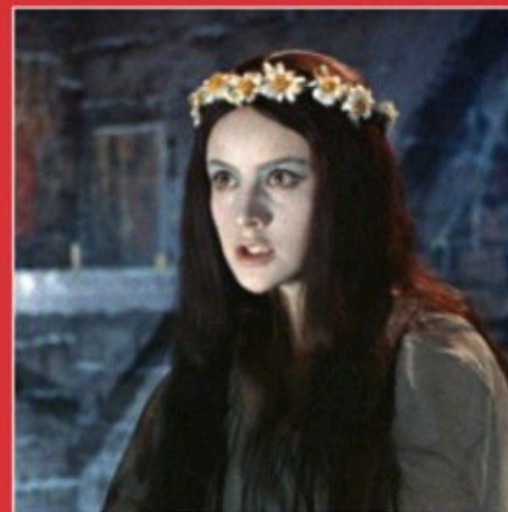
МИКОЛА ГОГОЛЬ

ПИСЬМЕННИК.
НАРОДИВСЯ НА ПОЛТАВЩИНІ,
НАЩАДОК ВІДОМОГО КОЗАКА
ОСТАПА ГОГОЛЯ.

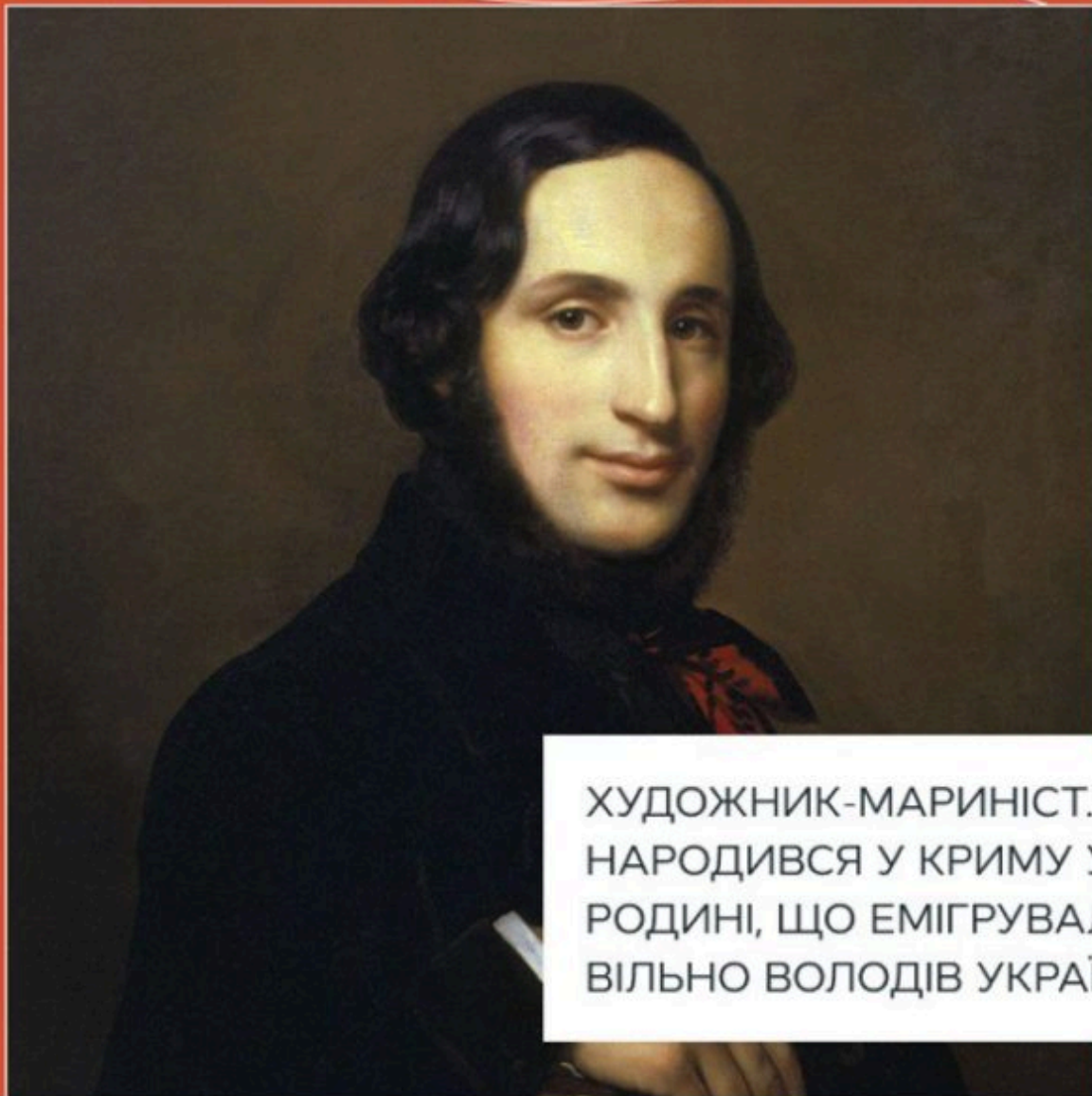
НАЙВІДОМІШІ РОБОТИ:

ТАРАС БУЛЬБА, ВЕЧОРИ НА ХУТОРІ
БІЛЯ ДИКАНЬКИ, МЕРТВІ ДУШІ ТА ІН.

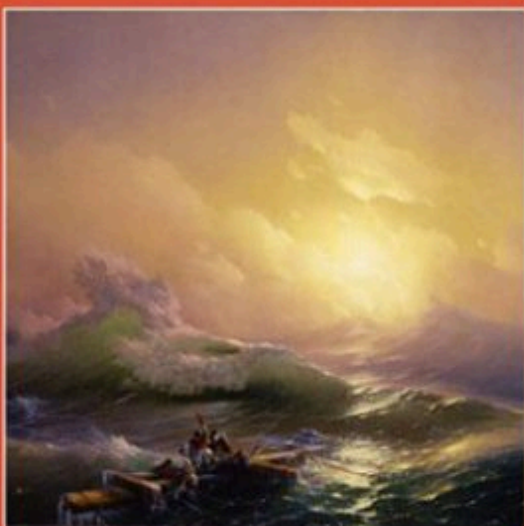
ІВАН ДИВАЗОВСЬКИЙ

ХУДОЖНИК-МАРИНІСТ.
НАРОДИВСЯ У КРИМУ У ВІРМЕНСЬКІЙ
РОДИНІ, ЩО ЕМІГРУВАЛА З ГАЛИЧИНИ.
ВІЛЬНО ВОЛОДІВ УКРАЇНСЬКОЮ.

НАЙВІДОМІШІ РОБОТИ:

ДЕВ'ЯТИЙ ВАЛ, ВЕСІЛЛЯ В УКРАЇНІ,
ОЧЕРЕТ НА ДНІПРІ, ПОЖЕЖА МОСКВИ

Ілля Рєпін

ХУДОЖНИК-ЖИВОПИСЕЦЬ.
НАРОДИВСЯ ПІД ЧУГУЄВОМ, ХАРКІВЩИНА.
МАВ КОЗАЦЬКЕ КОРІННЯ ПО ДІДУ.
БУВ ДРУГОМ ІСТОРИКА Д. ЯВОРНИЦЬКОГО.

НАЙВІДОМІШІ РОБОТИ:
ЗАПОРОЖЦІ ПИШУТЬ ЛИСТА
ТУРЕЦЬКОМУ СУЛТАНУ, ВЕЧОРНИЦІ

ІЛЬФ ТА ПЕТРОВ

ПИСЬМЕННИКИ, ДРАМАТУРГИ.
НАРОДИЛИСЯ В ОДЕСІ. КОЗАЦЬКОГО
КОРІННЯ НЕ МАЮТЬ, ПРОТЕ ОДЕСЬКИЙ
ГУМОР УВІБРАЛИ З МОЛОКОМ МАТЕРІ.

НАЙВІДОМІШІ РОБОТИ:

ЗОЛОТЕ ТЕЛЯ, ДВАНАДЦЯТЬ СТИЛЬЦІВ,
1001 ДЕНЬ, АБО НОВА ШАХЕРЕЗАДА

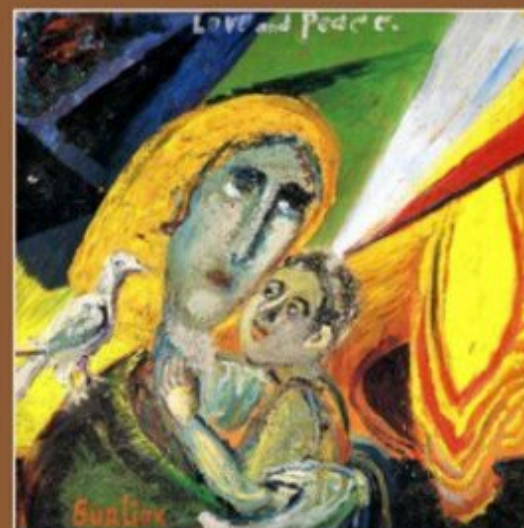
ДАВІД БУРГЛЮК

ПОЕТ, ХУДОЖНИК-ФУТУРИСТ.
НАРОДИВСЯ НА СУМЩИНІ. МАЄ КОЗАЦЬКЕ
КОРІННЯ, В РОДУ БУЛИ ПИСАРІ
ЗАПОРОЗЬКОГО ВІЙСЬКА.

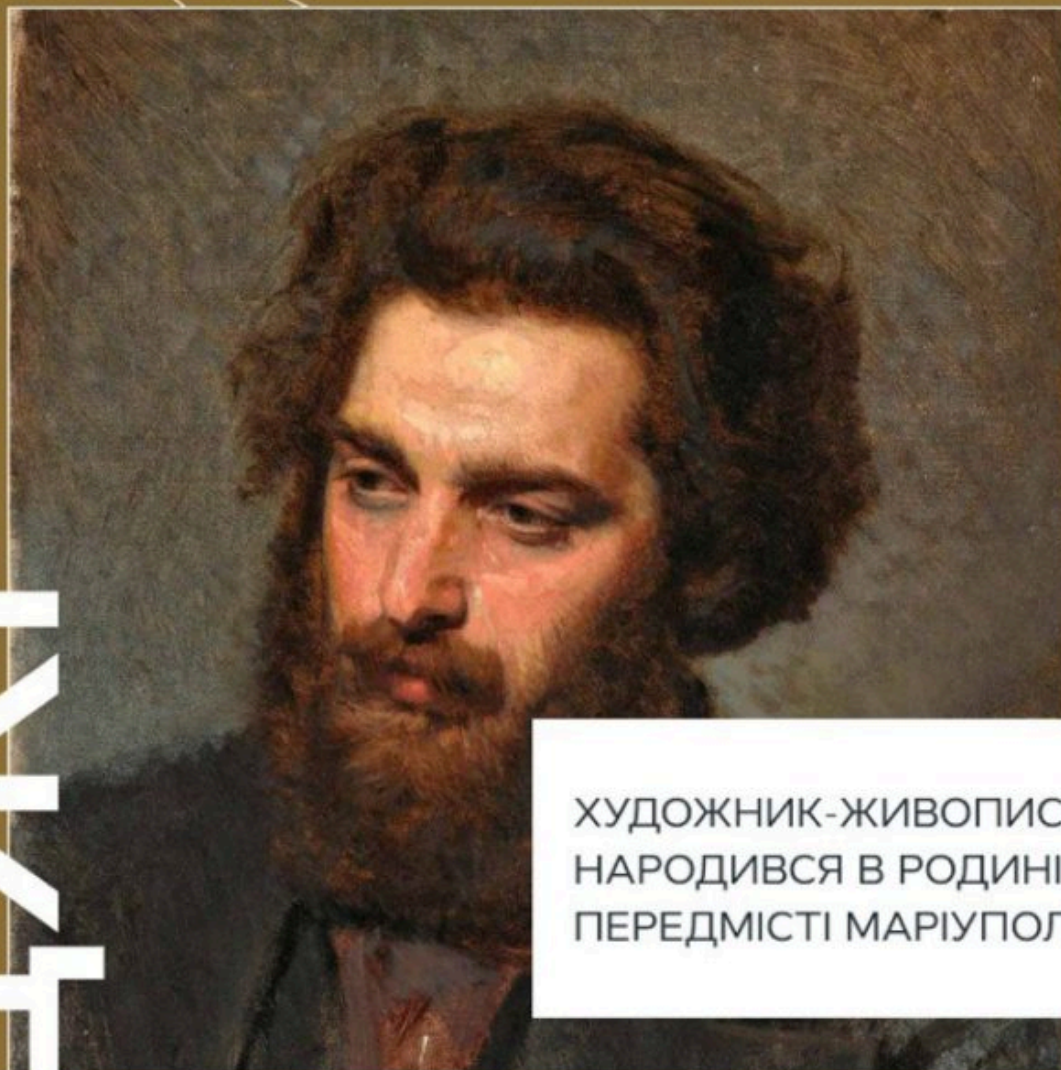
НАЙВІДОМІШІ РОБОТИ:

ФУТУРИСТИЧНА ЖІНКА, КОЗАК МАМАЙ,
УКРАЇНЦІ, ЧАС, ЛЮБОВ ТА МИР

АРХИП КУЙНДЖІ

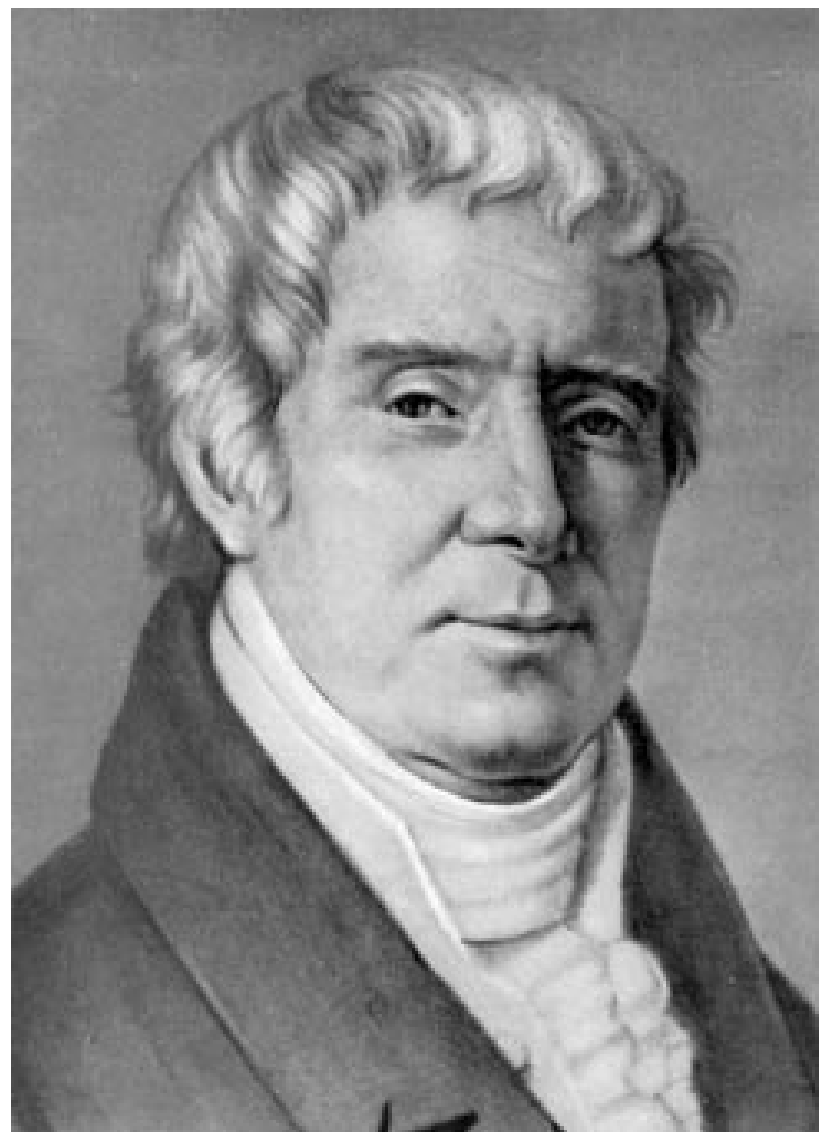
ХУДОЖНИК-ЖИВОПИСЕЦЬ.
НАРОДИВСЯ В РОДИНІ ГРЕКА У
ПЕРЕДМІСТІ МАРІУПОЛЯ.

НАЙВІДОМІШІ РОБОТИ:

МІСЯЧНА НІЧ НА ДНІПРІ, ЧУМАЦЬКИЙ
ШЛЯХ У МАРІУПОЛІ, ДНІПРО ВРАНЦІ

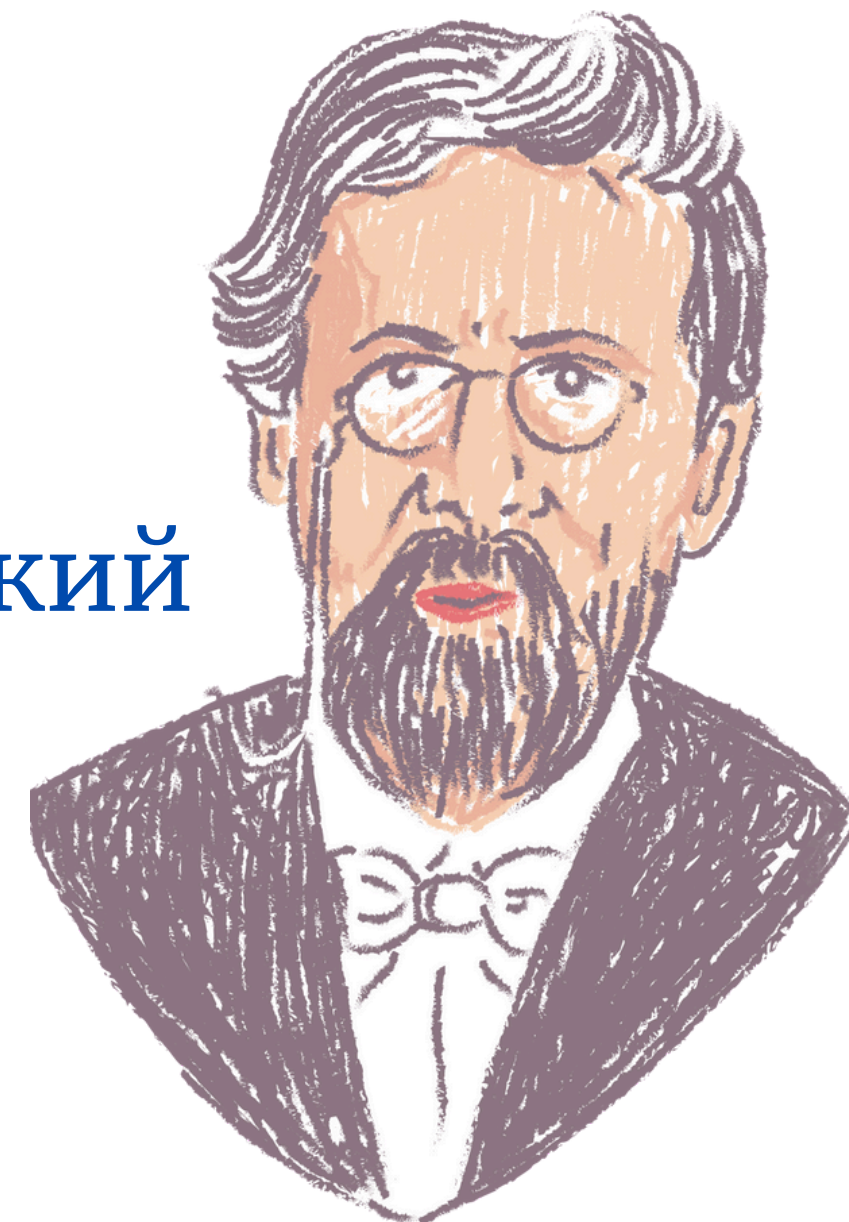
Д.Бортнянський

М. Березовський

П. Гулак-Артемовський

А. Чехов